

Stiftung für eidgenössische Zusammenarbeit
Fondation pour la collaboration confédérale
Fondazione per la collaborazione confederale
Fundaziun per la collavuraziun federala

RAPPORT ANNUAL 2022

IL 2022 EN CIFRAS

2256

cornets èn vegnids servids a chaschun da las 1'109 sedutas organisadas en la Chasa dals chantuns cun 14'868 participantas e participants.

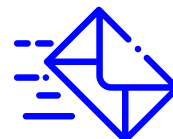

62

plazzas da praticum èn vegnidas intermediadas da Premier Emploi.

38

1

presidenta: Florence Nater è l'emprima donna a la testa da la Fundaziun ch.

organisaziuns reunidas en il Forum per l'italiano in Svizzerà èn vegnidas distinguidas cun il Premi da federalissem.

3300

clics sin ils differents artitgels dal ch Blog èn vegnids registrads l'emprim onn da sia existenza.

5	Prefaziun da la presidenta
8	Rapport da gestiun
11	Conferenza interchantunala Citoyenneté
13	ch Blog
17	Premier Emploi
22	Premi da federalissem
25	Collecziun ch
27	Ulteriuras activitads
29	Servetsch linguistic
30	Servetschs
33	Cussegl da fundaziun e cumissiun directiva
34	Secretariat
35	Quint annual 2022
37	Bilantscha
38	Agiunta al quint annual
39	Rapport dal post da revisiun 2022
40	Impressum

La Svizra en marcas postalas

La Conferenza da las regenzas chantunalas e la Posta Svizra han lantschà il 2022 in'artga da marcas postalas cun mintgamai ina marca da mintga chantun da la Svizra. Graficras e grafichers da tut ils 26 chantuns han creà ina marca postala per il project «Mes chantun - nossa Svizra». Quellas pudais Vus scuvrir sin las proximas paginas. Dapli davart il project vegnis Vus a savair sin la [pagina 28](#).

**«Der Löwe brüllt noch in der Nacht.
Bei Sonnenaufgang wird er auf einem Ast
sitzen und auf seine Nachkommenschaft
hinabschauen.»**

«Le lion a rugi avant l'aube. Au lever du soleil,
il s'installera sur une branche pour contempler
sa progéniture.»

L'emprima frasa dal roman «Allegra» (Premi svizzer da litteratura 2017) da
Philippe Rahmy, translata dal franzos dad Yves Raeber. Ina translaziun da
la Collecziun ch 2022, cumparida en la chasa editura die brotsuppe, Bienna.

Consolidar il federalissem suenter in onn turbulent

«Il federalissem è la colla che tegna ensemen noss pajais. Igl è noss pensum da tgirar el.»

Florence Nater
Presidenta

Il 2022 è stà in onn plain sfidas: la pandemia da Covid-19, la guerra en l'Ucraina e la crisa d'energia. En quest ambient hai jau surpiglià il 1. da fanadur, mo 14 mais suenter mia elecziun en la regenza da Neuchâtel, cun entusiassem e persvasiun il presidi da la Fundaziun ch. Jau ma sent onurada da suandar a Pascal Broulis, al qual igl è reussi da dar il schlantsch necessari ad in program ambizius cun projects cumpressivs.

La Fundaziun ch, che exista gia dapi 56 onns ed è forsa magari in pau memia reservada, gida a lantschar projects che promovon il federalissem ordaifer il rom da sia concepziun costituziunala e la repartiziun da las incumbensas tranter ils chantuns. La venerabla instituziun lascha vegnir a pled ils chantuns e suonda uschia il princip che l'entir – damai la Svizra – è bler dapli che la summa da sias parts. Il federalissem è la colla che tegna ensemen noss pajais, ma el sto era vegnir tgirà. Las burgaisas ed ils burgais ston emprender d'al chapir meglier e da vesair ses avantatgs. Per las autoritads vul quai dir da tegnair en egl in stgalim surordinà: las fermezzas dal sistem na ves'ins betg, sch'ins sa focussescha sulettamain sin las realitads regiunalas.

En questa moda pudain nus viver «ensemen en la diversidad» – in motto che stat er en il center da mes engaschi politic. Precis da quest princip ans avain nus era laschà manar, cura che nus avain decis da surdar il **Premi da federalissem 2022** al Forum per l'italiano in Svizra. Grazia a la lavur da questa organisaziun ha la minoritad italoфона da la Svizra pudì sa far valair e far enconuschent sia cultura en l'entir pajais.

«Ensemen en la diversidad» vul dir en Svizra ch'ins viva cun quatter linguas naziunalas ed anc tschients autras linguas. Quai signifitga era che differentas culturas ed experientschas da lunsch e da ma-naivel coexistan. Empè d'unifitgar proponin nus da laschar resunar questas differenzas e da nizzegiar la ritgezza da questa diversidad. Il **ch Blog** sco spazi per tgirar il dialog porscha precis questa pussaivladad da preschentar las particularitads e da (sa) chapir meglier.

Prefaziun da la presidenta

Jau hai persequità attentivamain las lavurs per fundar la nova **Conferenza interchantunala Citoyenneté**. Quella vegn a porscher pussaivladads per in barat davart las bunas praticas tranter ils chantuns e cun organisaziuns partenarias sin il sector da la furmaziun politica. Jau vuless engraziar a tut las persunas participadas dals chantuns, da la Confederaziun e da la societad civila ch'èn s'engaschadas per la fundaziun uffiziala da la conferenza interchantunala durant l'emprim quartal 2023.

Jau sun ina federalista tras e tras ed era quai gia avant mes temp sco politicra en uffizi cumplain. Sche nus rinforzain il federalissem, rinforzain nus la Svizra. Nus avain in'istorgia. Noss sistem è robust, perquai ch'el permetta da far adattaziuns, cura ch'ellas èn necessarias. Nossa lavur, che sa basa adina sin ina chapientscha vicendaivla e sin in equiliber, ans dat forza.

Perquai pudain nus concluder l'onn passà cun gronda fidanza en las instituziuns che caracteriseschan noss pajais e cun ina sauna purziun serenitad ed ans legrar sin las sfidas che vegnan ad occupar la Fundaziun ch l'onn 2023.

Florence Nater
presidenta da la Fundaziun ch

«Mes chantun - nossa Svizra»

Ils chantuns rinforzan la collavuraziun per promover la furmaziun politica

Igl ha dà bleras novas tar la Fundaziun ch! Il 2022 ha il secretariat pudì fundar tranter auter ina nova conferenza interchantunala, lantschar ina nova purschida da furmaziun politica e crear in blog.

Roland Mayer
mainfatschenta

Las personas che lavuran en ils uffizis d'agricultura, en ils uffizis da sport ed en ils uffizis per la planisaziun dal territori èn tuttas reunidas en in'atgna conferenza e pon uschia concentrar en in lieu la savida chantunala d'in champ specific. En il sector da la furmaziun politica ch'è uschè impurtant mancava fin uss in tal gremi.

Per serrar questa largia ha il cussegl da fundaziun decidì ils 24 da zercladur 2022 da fundar ina nova Conferenza interchantunala Citoyenneté. Uschia activescha la Fundaziun ch, sustegnida dal secretariat general da la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica (CDEP) il labor dal federalissem: la finamira è da pussibilitar il barat d'experienceschas e da bunas praticas e da facilitar l'acquist da savida tranter las expertas ed ils experts da tut ils 26 chantuns. Quai rinforza la furmaziun politica e sustegna la finamira da render pli chapibel il sistem svizzer e da promover l'engaschi politic.

Philipp Schori
manader dal sector
Fundaziun ch

Nova purschida da furmaziun politica

La Conferenza interchantunala Citoyenneté è era colliada cun la Confederaziun ed organisaziuns da la societad civila. In dals emprims dossiers da la conferenza vegn ad esser la «missiva per la furmaziun politica da la generaziun giuvna cun participaziun dals chantuns» che l'administraziun federala elavura da present.

La conferenza vegn er a lantschar projects da Citoyenneté. Qua ha il secretariat da la Fundaziun ch gia prestà lavur preparatorica il 2022 e sustegnì la creaziun d'ina nova purschida da furmaziun politica; ils dus moduls d'emprender «federalissem sco element constitutiv democratic» duain intermediar als giuvenils da 12 ensi ils princips dal federalissem.

La Fundaziun ch sa participescha a la debatta

Per che la Fundaziun ch possa participar a moda activa e flexibla a discussiuns davart dumondas actualas dal federalissem, ha il secretariat creà il ch Blog. Qua tematiseschan auturas ed auturs dumondas relevantas dal federalissem a basa da differentas perspectivs. Il 2022 ha la Fundaziun ch per exempel mess ils dus accents tematics «medias e federalissem» e «digitalisaziun e federalissem».

Il president da la Confederaziun davart il Premi da federalissem

Il 2022 ha la Fundaziun ch undrà il Forum per l'italiano in Svizra per sia lavur a favur da la lingua e cultura taliana. Quai ha già in grond eco surtut en la Svizra italoфона. En las medias socialas è schizunt s'exprimì il president da la Confederaziun da l'onn passà, Ignazio Cassis: «Felice che il Premio per il Federalismo 2022 sia stato attribuito al Forum per l'italiano in Svizzera, che ho avuto il piacere di cofondare 10 anni fa.» In'undraziun speziala ha survegnì la plattafurma Play Suisse per sia purschida da streaming innovativa che collia las regiuns linguisticas.

Dapli che quatter linguas

Ils umans en Svizra na scrivàn e na legian già daditg betg pli mo en rumantsch, tudestg, talian e franzos, mabain els fan quai er en bleras autras linguas. Per tegnair quint da questa realitad vul la Collecziun ch – il program da litteratura e da translaziun da la Fundaziun ch – s'avrir e per part s'orientar da nov. En il rom da la Collecziun ch en las scolas ha la Fundaziun ch perquai incumbensà il 2022 in'atura che viva en Svizra da preschentar ses cudesch spagnol respectivamain sia translaziun en las scolas medias.

In praticum en in'otra regiun linguistica

In auter project che la Fundaziun ch realisescha già blers onns cun success è Premier Emploi. Quest program permetta a giuvnas e giuvens cun in emprendissadi terminà d'absolver in praticum en in'otra regiun linguistica. Sco en il passà è la purschida vegnida nizzegiada er il 2022 surtut da persunas en tschertga da lavur dal chantun Tessin. Ina midada hai però dà en la direcziun: dapi il 2022 maina Lorena Kraut ensemen cun Anna Wacker il program. Nus engraziain cordialmain ad ellas duas ed a tut las autras collavuraturas ed als auters collavuratur da la Fundaziun ch per lur engaschi quotidian a favur dal federalissem e da la coesiun interna da la Svizra.

Charta da l'egualitad da las pajas

Per la Fundaziun ch vala la maxima «la medema paja per la medema lavur». Questa pretensiun ha la Fundaziun ch confermà il 2022 cun suttascriver la «Charta da l'egualitad da las pajas en il sector public». Fin la mesadad dal 2022 avevan la Confederaziun, 17 chantuns, 125 vischnancas ed 89 organisaziuns parastatalas suttascrit la Charta. La Fundaziun ch cun sedia en la Chasa dals chantuns a Berna è l'emprima organisaziun interchantunala che suttascriva la Charta. Ella vul uschia betg il davos iniziar ina dinamica positiva.

Roland Mayer
mainafatschenta

Philipp Schori
manader dal sector Fundaziun ch

**«Ihr Bruder Saverio war es gewesen, der
Lilì an einem warmen Sommerabend völlig
unerwartet wiedererweckt hatte.»**

«Era stato suo fratello Saverio a risvegliare Lilì,
una sera calda d'estate che non se l'aspettava.»

L'emprima frasa dal roman «Fuori per sempre / Für immer draussen» (Premi svizzer da litteratura 2020) da Doris Femminis, translata dal talian da Barbara Sauser. Ina translaziun da la Collecziun ch 2022, cumparida en la chasa editura edition 8, Turitg.

FUNDÀ LA CONFERENZA INTERCHANTUNALA CITOYENNETÉ

La Fundaziun ch ed ils chantuns vulan rinforzar la furmaziun politica per render pli chapibel il sistem da la Svizra e ses federalissem e promover l'engaschi politic.

Las lavurs per constituer la nova Conferenza interchantunala Citoyenneté (CiC) èn vegnidas intensivadas en il decurs dal 2022. Vers la fin da l'onn han ins cumenzà a recutar las delegadas ed ils delegads dals chantuns. Uffizialmain è la CiC vegnida lantschada e preschentada a la publicitad il mars 2023.

I sa tracta d'ina conferenza interchantunala da la Fundaziun ch en collavuraziun cun il secretariat general da la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da l'educaziun publica (CDEP).

La CiC duai sa basar sin in vast consens davart la furmaziun politica en Svizra e cumpigliar persunas da blers differents secturs. Da la CiC fan part las autoritads administrativas cumpetentas en dumondas da la furmaziun e da giuvenils sco era las chanzlias chantunals ed ulteriurs posts spezialisads.

Impurtanta per rinforzar il federalissem

Per consolidar e segirar a lunga vista il sistem federal che sa basa sin la democrazia directa ston las burgaisas ed ils burgais enconuscher bain quel. La furmaziun politica duai gidar ils umans a sa far in'opiniun autonoma ed agir en dumondas politicas. Relevanza supplementara survegn la furmaziun politica en vista a novs fenomenos sco campagnas da dischinfurmaziun e la polarisaziun adina pli ferma en il discurs public. Era sche la furmaziun politica fa part da l'instrucziun da scola, èsi impurtant da promover ella er ordaifer la scola ed en la scolaziun da creschids.

L'avantatg dal federalissem è ch'ils chantuns pon emprender in da l'auter. Quai duai esser pli simpel en l'avegnir er en il sector da la furmaziun politica. La Fundaziun ch vul analisar la situaziun actuala e scuvrir uschia largias pussaivlas e formular recumandaziuns per il futur.

Tschintg finamiras

La CiC ha l'incumbensa da pussibilitar il barat d'experientschas davart projects che promovon la furmaziun politica. Per quest intent ha ella fixà tschintg finamiras: barattar infurmaziuns en connex cun las activitads e las bunas praticas en ils chantuns, crear raits cun represchentantas e represchentants da la Confederaziun, dals chantuns, da las vischnancas, da giuvenils e d'altres organisaziuns partenarias interessadas, sa sviluppar ad in post da contact interchantunal unitar per la politica e la societad civila, communicar posiziuns vastamain acceptadas per mauns da la Fundaziun ch, la CDEP ed eventualmain d'ulteriuras conferenzas e lantschar projects da Citoyenneté, surtut sin ils secturs dal federalissem e da la cumpetenzza mediala.

La furmaziun politica è in dals accents dal program da lavur 2021-2024 da la Fundaziun ch.

Ulteriuras infurmaziuns chattais Vus sin:
[www.chstiftung.ch/programme-projekte/](http://www.chstiftung.ch/programme-projekte/fachkonferenz-citoyennete)
[fachkonferenz-citoyennete](#)

IL FEDERALISSEM EN TUT SIAS FASSETTAS

La Fundaziun ch ha lantschà il favrer 2022 in blog davart il federalissem. In sguard enavos sin in emprim onn empermettent.

Il ch Blog cumpiglia fin oz 26 contribuziuns ch'èn vegnidas consultadas l'onn passà 3300 giadas. Il spectrum tematic è grond e tanscha da discurs da la maisa radunda cun expertas ed experts, contribuziuns da giasts, debattas actualas davart il federalissem fin ad in artigel davart la represchentanza da dunnas en las regenzas ed ils parlaments chantunals. Quai che unescha tut las contribuziuns dal blog: ellas mussan las fassettas multifaras dal federalissem. Il 2022 ha il blog focussà ils temas medias e digitalisaziun.

Il champ da tensiuns medias e federalissem

Tge pon las medias prestar precisamain en systems federalis? Co reussescha in bun equiliber tranter la teoria e la pratica? E tge svilup pli novs ston ins tegnair en egl? Respostas a questas ed autras dumondas dattan las contribuziuns dal blog davart quest tema central. Il rapport davart il dialog politic tranter ils chantuns e las Chombras federalas mussa cleramain: il federalissem e la democrazia pon funcziunar bain mo cun ina cuntrada mediala robusta e multifara. Tant la Confederaziun sco er ils chantuns èn dumandads: la centralisaziun adina pli ferma da las medias fa quitads. Tenor Daniel Vogler e Mark Eisenegger dal Center da retschertga publicitad e la societad (fög) da l'Universitad da Turitg èsi fitg impurtant che «las perspectivas regiunalas chattan er en la publicitad l'attenziun duida. Mo uschia èsi pussaivel da promover la chapientscha per las differentas perspectivas e da chattar en il cas ideal ils cumpromiss correspondents.»

Rahel Freiburghaus da l'Institut per ciencias politicas da l'Universitad da Berna avertescha en sia intervista ch'il sistem da milissa vegniss mess en dumonda, sche las medias regiunalas svanissan: «Las politicras ed ils politichers locals èn adina main visibels en las medias.»

Per blers è la promoziun statala da las medias ina soluziun pussaivla dals problems. Professor Manuel Puppis, commember da la Cumissiun federala da las medias, ha skizzà intgins da quels en il rom dal dialog politic menziunà.

Digitalisaziun e federalissem – nagina cuntradicziun

En la segunda mesadad dal 2022 avain nus lantschà l'accent «digitalisaziun e federalissem». Quel vul tranter auter mussar co ch'ils chantuns van enturn cun las novas sfidas da la digitalisaziun. Savens sto il federalissem star botta, cura ch'i va per declerar il retard digital da la Svizra. Ma quai n'è betg l'entira vardad, sco differentas contribuziuns mussan. Da princip valan ils avantatgs d'in federalissem competitiv numnadamain er en il mund digital. Quai è la tesa da partenza da differentas contribuziuns suandantas. En il focus da las emprimas duas contribuziuns stattan las raits socialas e co ch'ils chantuns nizzegian quellas.

Amuse-bouche dal blog

MEDIAS E FEDERALISSEM

D'ina vart datti la SSR e singuls titels da pressa sin plaun naziunal e da l'autra vart ina vasta purschida schurnalistica en las regiuns linguisticas. Sch'ins guarda dentant pli exact sin la cuntrada mediala svizra, sa mussan ils stgarps.

Il 10 da matg 2022

Ina cuntrada da medias regiunala multifara è impurtanta per ch'il federalissem possa funcziunar bain: ils chantuns e las vischnancas chattan lur temas en las medias, la «quarta pussanza» po giugar sia rolla en las regiuns e sin plaun federal vegnan udidas era las posiziuns chantunalas.

A medem temp èn er impurtantas las plattafurmas medialas sin plaun naziunal: per il discurs politic, ma era per la coesiun. Il cas ideal fiss, sch'i dess paralelmain differentas purschidas medialas sin plaun communal, chantunal e federal. Ma è quai insumma realisabel en Svizra?

[Colliaziun a l'artitgel](#)

DIGITALISAZIUN E FEDERALISSEM

Bunamain tut ils chantuns èn activs almain en ina rait sociala. Nus dain ina survista da las differentas praticas che permettian a las autoritads dad esser pli damanaivel da las burgaisas e dals burgais e da chattar era soluziuns creativas. Po il federalissem profitar da quellas?

Il 10 da november 2022

«La sfida è d'inscuntrar cun dignitad statale la sfida da l'immediatezza ch'è colliada cun ils svilups digitals», manegia il responsabel per l'account dal chantun da Neuchâtel, Grégoire Corthay. N'èsi betg in pau delicat da communicar sin questas plattafurmas? «Mintga chanal da communicaziun porscha schanzas e ristgas: la pussaivladad dad esser damanaivel da la populaziun (digitala), là, nua ch'ella s'infurmescha, ma era la ristga da vegnir crititgà – en il mender cas da la maioritad. Tenor mai datti dapli avantatgs che dischavantatgs», di Tobias Keller, expert tar gfs.bern.

[Colliaziun a l'artitgel](#)

Tribuna

Per pudair reagir a moda svelta ed effizienta sin eveniments actuals avain nus creà la rubrica «Tribuna». In'intervista cun la nova presidenta da la Fundaziun ch, cussegliera governativa Florence Nater, ha fatg l'entschatta, suandada d'ina contribuziun da giasts dal president da la CdC Christian Rathgeb cun il titel: «Lasst den Föderalismus in Ruhe, er kann nichts dafür». Per concluder l'emprim onn dal blog cun in tema in pau pli lev avain nus scrit il december davart ils vins chantunals – natiralmain senza pretender da dar ina survista cumpletta e senza als avair degustà.

**Gust da leger dapli? Visitai il #chBlog sin:
www.chstiftung.ch/ch-blog**

Amuse-bouche dal blog

TRIBUNA

Florence Nater, cussegliera governativa da Neuchâtel e nova presidenta da la Fundaziun ch, discorra davart ses cum-bats politics, ses engaschi per l'integrazion da tuttas e tuts e sia vista sin il federalissem.

Il 27 d'october 2022

Tge rolla vegn la Fundaziun ch a giugar sut Voss presidi? La Fundaziun ch ristga da pensar a moda differenta. Ella na maina betg mo il secretariat general da la CdC, mabain po era sustegnair projects che na van betg u betg bain a prà cun las conferenzas spezializadas. Ella guida da lantschar debattas publicas davart temas actuals u da chapir meglier las differentas culturas, surtut cun translatar ovras da la litteratura svizra grazia a la Collecziun ch. Projects en connex cun la Conferenza interchantunala Citoyenneté vegnan a meglierar la conscienza politica da personas che n'enconuschan betg bain il sistem svizzer. Ella è in instrument per promover il federalissem che sto restar viv. Perquai èsi important da realisar sper la lavur en ils chantuns er accziuns cuminaivlas.

[Colliaziun a l'artitgel](#)

TRIBUNA

A chaschun d'occurrenzas uffizialas servan las autoritads gugent in bun dagut vin da la regiun. Intgins chantuns disponan d'atgnas vignas, auters selecziuneschan in vin uffizial ed anc auters renunzian dal tuttatfatg ad in vin chantunal. Ina degustaziun subjectiva.

Il 16 da december 2022

Var dus terzs dals chantuns han ina lunga tradiziun en la producciun da vins chantunals, era sche las praticas èn fitg differentas. Ils vins vegnan duvrads per promover la reputaziun da la regiun, saja quai a chaschun d'occurrenzas uffizialas u da visitas da delegaziuns chantunals. La pli impurtanta cundiziun: il vin sto esser bun. Il chantun decida tge messadi ch'el vul derasar cun il suc da sias vignas. Dapi intgins onns èn las autoritads conscientas dal grond potenzial da reclama dal vin e cumenzan a nizzegiar quel. Tge vin chantunal ch'è da preschent il meglier en Svizra laschain nus dentant giuditgar las lecturas ed ils lecturs.

[Colliaziun a l'artitgel](#)

«Mes chantun - nossa Svizra»

LINGUISTICAMAIN FITS PER IL FUTUR

Giuvnas e giuvenns che han terminà in emprendissadi survegnan cun il program «Premier Emploi – plazzas libras» la pussaivladad d'absolver in praticum en in'otra regiun linguistica da la Svizra. Dal tutt'fatg en il senn dal federalissem animescha quest program umans giuvenns da ristgar da far il sigl sur ils cunfins linguistics e da daventar linguisticamain fits per il martgà da lavur.

Entant ch'ins ha registrà ils onns da la pandemia 2020/2021 in'auta dischoccupaziun da giuvenils, è quella puspè sa reducida fermamain sin plaun naziunal il 2022. I dat dentant en egl che la dischoccupaziun da giuvenils è sa sminuida en il Tessin a moda main signifitganta ch'en l'ulteriura Svizra. Questa realitad sa spievla en il grond dumber da participantas e participants da la Svizra taliana.

Bleras dumondas dal chantun Tessin

En total han gi lieu l'onn passà 62 praticums, 59 da quels èn vegnids absolvids da Tessinaias e Tessinai. Ils praticums pon vegnir realisads d'ina vart, perquai che las cundiziuns da basa èn attractivas per ils manaschis, da l'otra vart era, perquai che quels èn pronts e motivads da sustegnair giuvnas e giuvenns sin lur via en il mund da lavur. Il 2022 ha la gronda part dals praticums gi lieu en manaschis acquirids da nov.

La quota d'integraziun è stada tuttina auta sco ils onns precedents: passa 83% da las praticantas e dals praticants han chattà ina soluziun da cuntinuaziun adattada suenter avair terminà il praticum. Quai è in'auta quota; il SECO inditgescha ina finamira dad 80%.

A partir da la stad avanzada 2022 ha la Fundaziun ch registrà in lev augment da las annunzias. Sin fundament da la bassa quota da dischoccupaziun è quel dentant bler pli pitschen che l'onn precedent. En total èn las annunzias per il program sa reducidas per 25% cumpareglià cun l'onn precedent, quai che ha da far cun la dischoccupaziun legraivlamain bassa.

La mancanza da personal qualifitgà influenzescha il program

Durant l'emprim semester avain nus stuì impunder bleras resursas per elavurar las numerusas annunzias da l'onn precedent e chattar plazzas da praticum adattadas. Grazia a la dischoccupaziun pli bassa èn entradas la segunda mesadad da l'onn in pau pli paucas annunzias. Ultra da quai han dapli candidatas e candidats chattà ina piazza stabla durant la procedura d'intermediaziun ed èn perquai extrads dal program. Per la direcziun dal program ha quai signifitgà tuttina blera lavur d'acquirir e d'intermediar plazzas da praticum senza dentant pudair generar tuttina blers praticums.

Sin fundament d'ina mancanza da personal qualifitgà considerabla en la Svizra tudestga e franzosa han intginas candidatas ed intgins candidats survegnì directamain in'offerta per ina piazza stabla (empè d'in praticum) en la firma correspudenta.

Nova direcziun dal program

La fin da favrer è ida en pensiun Silvia Mitteregger che ha manà durant blers onns il program. Sias successuras en l'administraziun dal program èn Lorena Kraut ed Anna Wacker che partan da nov la piazza.

Visibilitad dal program «Premier Emploi»

La Fundaziun ch ha participà a diversas occurrenzas cun la finamira da sensibilisar ils centers per intermediaziun da lavur dals differents chantuns per las schanzas dal program. A chaschun da la Dieta da las mesiras naziunalas per il martgà da lavur, organisa da dal SECO a Turitg, ha la direcziun dal program pudì realisar per l'emprima giada in stan d'infurmaziun per las cussegliastras ed ils cussegliastrs dals centers. Ultra da quai ha gì lieu l'atun a Geneva il «Salon Formation et Emploi», al qual la Fundaziun ch è medemamain stada preschenta cun in stan d'infurmaziun.

La finamira da questas stentas è da gudagnar tranter auter dapli participantas e participants dals chantuns da la Svizra franzosa e tudestga per in barat linguistic. Ultra da quai èn questas occurrenzas ina buna chaschun per entrar en contact cun autras purschidas da mesiras naziunalas per il martgà da lavur. Uschia ha la direcziun dal program «Premier Emploi» pudì render attent intginas candidatas ed intgins candidats ad autras purschidas pli adattadas.

La direcziun ha ultra da quai cumprà material da reclama sco cullis per regalar a participantas e participants, a firmas e terzas persunas interessadas. Far pli enconuschent il program gida d'acquirir novas firmas da praticum en branschas professiunalas betg uschè bain accessiblas.

Ulteriuras infurmaziuns chattais Vus sin:

www.chstiftung.ch/premier-emploi

Cifras dal 2022

75

annunzias

62

praticums realisads en

47

differentas manaschis

43

differentas professiuns

83 %

quota d'integraziun

Davart il program

Il program da praticums «Premier Emploi» fa part da las mesiras naziunalas per il martgà da lavur da la Confederaziun. Dapi il 1993 è responsabla per il program la Fundaziun ch per incumbensa dal Secretariat da stadi per l'economia SECO. El è vegnì lantschà oriundamain sin fundament dal ferm augment da la dischoccupaziun en general e da la dischoccupaziun da giuvenils en particular. En il rom da «Premier Emploi» pon interpresas occupar glieud da professiun giuvna e bain qualifitgada da tut las branschas e professiuns sco praticantas e praticants. En il focus stattan las linguas naziunalas da la Svizra, la mobilitad sin il martgà da lavur e la qualificaziun da glieud da professiun giuvna. Las praticantas ed ils praticants s'engaschan durant sis mais en il manaschi da praticum, lavuran en la professiun ch'ellas ed els han emprendì e frequentan il medem temp curs da lingua obligatorics. La Fundaziun ch cusseglia las candidatas ed ils candidats, intermediatescha manaschis adattads ed accumpogna ellas ed els durant il praticum.

Iris Osih

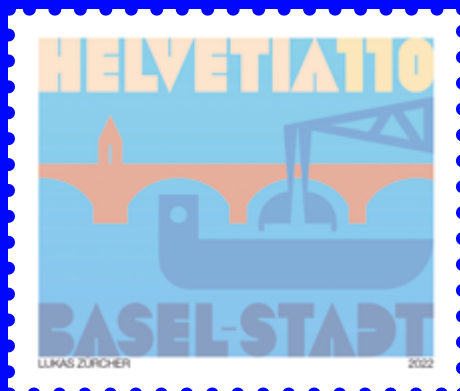
Suenter ses temp da scola a Nyon ha Iris Osih decis d'absolver in studi da bachelor d'economia e d'administraziun en ina scola franzosa en il Camerun, il pajais d'origin da sia mamma. Suenter ses return en Svizra ha ella constatà che ses diplom na vegniva betg renconuschì ed ella na pudeva betg cumenzar sco planisà ses studi da master. Alura ha ella lavurà l'emprim en la vendita ed ha cumenzà pli tard in studi da bachelor da ciencias da l'economia. Deplorablament n'ha dentant betg tut funcziunà sco sperà: «D'ina vart n'ha il studi betg persvas dal tutfatg, perquai ch'el era orientà memia pauc sin il marketing, e da l'autra vart n'hai jau betg survegnì in stipendi», raquinta la giuvna vadaisa oriunda da Basilea. Perquai ha ella cumenzà anc ina giada dal tutfatg da nov.

In'amia ha raquintà ad ella dal program «Premier Emploi» che pussibilitescha d'absolver in praticum. Iris Osih è s'annunziada. «Già a chaschun dals emprims discurs sun jau vegnida cusseglia da bain e la

«Exact il sustegn che jau hai duvrà»

proposta da far in praticum m'ha plaschì, quai era exact quai che jau duvrava.» Il november 2022 ha ella cumenzà a lavurar tar l'agentura da marketing basileisa onlineKarma. Sias emnas eran emplenidas cun quatter dis da lavur, dus curs da la saira per emprender tudestg, ina cuminanza d'abitar internaziunala e trenaments da fitness. «Mias collegas e mes collegas din che jau fetschia progress. En las sedutas chapesch jau uss il tema discutà e poss ma participar», di ella cun in surrir ed accentuescha che tant la direcziun da l'interpresa sco er il team sajan fitg amiaivels.

«Jau hai stuì bandunar mia zona da confort, ma jau ma scolesch gugent vinavant e sun uss en ina fasa decisiva da mia vita», declera la dunna giuvna da 28 onns cun entusiassem. Ed ella agiunta: «Jau sun fitg engraziaivla a la Fundaziun ch ed a l'agentura onlineKarma. Els han purschi exact il sustegn che jau hai duvrà per la professiun che ma fa plaschair.»

«Mes chantun - nossa Svizra»

PREMI GRANDISSIMO

Per la segunda ediziun dal Premi da federalissem en sia furma odierna èn vegnids inoltrads passa 40 dossiers. Il premi ha retschavì quest onn il Forum per l'italiano in Svizzeria.

Cura che la giuria è s'inscuntrada l'avrigl 2022 per examinar las annunzias, ha la tensiun cuntanschì ses punct culminant: sin mai-sa eran passa 40 dossiers che dattan perditga d'in engaschi multifar per la Svizra federala. Gülsha Adilji, schurnalista, Tania Ogay, professuressa al departament per la scienza da l'educaziun e da la furmazion da l'Universitad da Friburg, e Marco Solari, president dal Festival da film Locarno, han discutà a fund las candidaturas ensemen cun il president da la Fundaziun ch (en uffizi fin il zercladur) e cusseglier guvernativ vadais Pascal Broulis, cun il president da la CdC e cusseglier guvernativ grischun Christian Rathgeb e cun la chanceliera chantunala da Friburg Danielle Gagnaux-Morel.

Davart ina dumonda èn las commembras ed ils commembers da la giuria svelt stads d'accord: in dals criteris da selecziun ils pli impurtants dueva esser questa giada la promoziun e la protecziun da las linguas naziunales. Uschia è la glista da las finalistas e dals finalists sa furmada bunamain da sasez: Alliance F, Avenir Suisse, Forum da la bilinguitad, Forum per l'italiano in Svizzeria, Play Suisse e Pro Grigioni italiano. La preselecziun è vegnida beneventada unanimamain en las medias socialas ed en la pressa.

Bainprest la 10avla ediziun

Sco gia il 2021 ha la Fundaziun ch selecziunà ils dossiers suenter avoir publitgà in appel d'inoltrar candidaturas: prest tuttina bleras organisaziuns ed instituziuns sco l'onni precedent han participà. A chaschun da la surdada dal premi ha ella era lantschà uffizialmain l'ediziun da giubileum da quest premi che vegn surdà il 2023 per la 10avla giada. Il premi dotà cun 10'000 francs undrescha ina persuna u in'organisaziun per ses engaschi politic, civic, scientific u cultural a favur dal federalissem e da la coesiun naziunala.

38 organisaziuns victuras

Silsuenter èsi anc stà da tscherner l'organisaziun victura. Marco Solari ha tegnì in pledoyer passiu per l'impurtanza da la lingua taliana en Svizra ed ha la finala pudì persvader sias collegas e ses collegas da la giuria. Il Forum per l'italiano in Svizzeria dat a la Svizra taliana ina vusch culminavla e s'engascha per ils interess da l'entira populaziun italoфона – er ordaifer il Tessin ed il Grischun.

L'annunzia da la victura ils 7 da zercladur ha sveglià in'onda d'entusiassem en ils circuls italo-fons da la Svizra. Il Forum represchenta 38 orga-

Florence Nater, presidenta da la Fundaziun ch, ha surdà la trofea dal Premi da federalissem 2022 a Manuele Bertoli, president dal Forum per l'italiano in Svizera.

nisaziuns che s'engaschan en tut ils secturs da la societad per la lingua e cultura taliana.

In'undraziun speziala ha survegnì il servetsch da streaming da la SSR Play Suisse. Las serias ed emissiuns disponiblas sin questa plattafurma vegnan realisadas en las differentas regiuns dal pajais e preschentan istorgias che interessan e concernan l'entira Svizra. Tut las purschidas èn suttituladas u per part schizunt sincronisadas, uschia ch'ins po far punts tranter las cuminanze linguisticas.

Surdada dal premi

Il premi è vegnì surdà uffizialmain ils 21 d'october a Turitg en il rom da la festa d'avertura dal Gavel Forum per il dialog tranter la Svizra e l'Italia. En ses pled ha Florence Nater, la nova presidenta da la Fundaziun ch, undrà la lavur da l'organisaziun per la promoziun linguistica e culturala. Ultra da quai ha ella regurdà al fatg che var 680 000 umans discurren talian en Svizra e che noss pajais ha pudì prosperar era grazia a las lavurantas ed als lavurants da noss pajais vischin meridional: «La lingua po exprimer tut las ritgezass e finezzas d'ina cultura. Questa diversidad è il fundament da noss pajais. Ella al dat forza ed identitad. Rinforzar la lingua taliana vul perquai er adina dir rinforzar la Svizra en sia unitad!»

Silsuenter ha la presidenta surdà la trofea al cusseglier guvernativ tessinai e president dal Forum per l'italiano in Svizera, Manuele Bertoli, ed al coordinatur dal Forum, Diego Erba. Il cusseglier federal Ignazio Cassis, ch'è stà il 2022 president da la Confederaziun ed il 2012 in dals confundaturs dal Forum, ha gì plaschair da questa distincziun ed ha gratulà cun in messadi da video.

Ulteriuras infurmaziuns chattais Vos sin:
www.chstiftung.ch/foederalismuspreis

**«ausgebleichter plastikmüll
seit dem autogrill
meine hand aus dem fenster
ficht mit dem wind»**

«plasticarias schmaridas
daspö il restostrada
meis man our da fanestra
scrima cul vent»

L'emprim vers dal tom da poesias «tinnitus tropic / tropischer tinnitus» (Premi svizzer da litteratura 2020) da Flurina Badel, translatà dal rumantsch da Ruth Gantert. Ina translaziun da la Collecziun ch 2022, cumparida en la chasa editura Edition Howeg, Turitg.

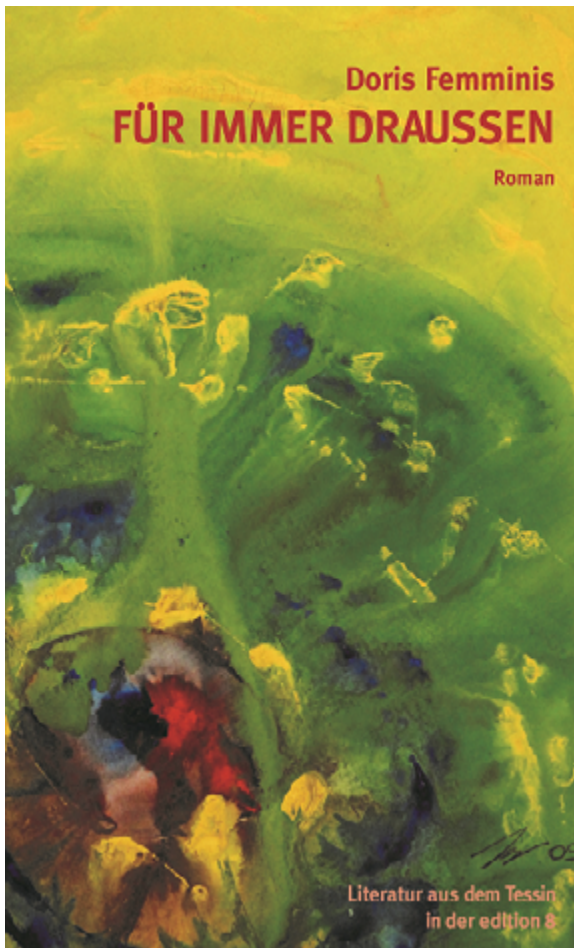

LITTERATURA SVIZRA EN TRANSLAZIUN

Ediziuns novas 2022 da la Collecziun ch

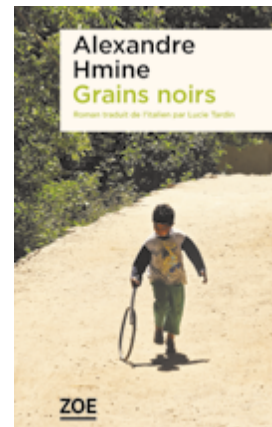
Cun contribuziuns als custs da stampa sustegna la Collecziun ch dapi il 1974 translaziuns litteraras tranter las linguas naziunalas e promova en questa moda il barat litterar ordaifer ils cunfins linguistics. Durant l'onn da gestiun èn cumparids tschintg titels. La Collecziun ch cumpiglia la fin dal 2022 en total 332 ovras.

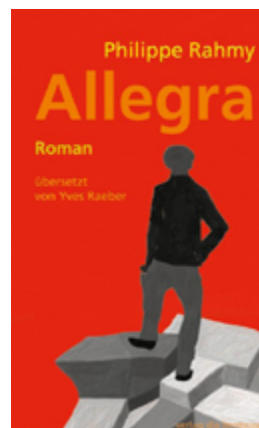
Doris Femminis:
Für immer draussen

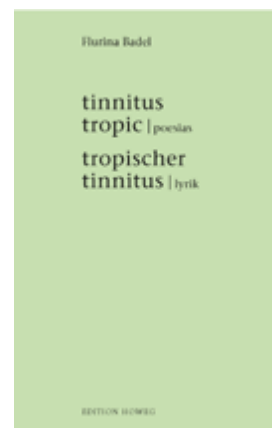
Thomas Flahaut:
Sommernächte

Alexandre Hmine:
Grains noirs

Philippe Rahmy:
Allegra

Flurina Badel:
tinnitus tropic

Cifras dal 2022

5

cudeschs en translaziun

27

inscunters da la Collecziun ch
en las scolas

21

scolas

771

scolaras e scolars

53

classas

Camille Logoz

Collecziun ch en las scolas: la Svizra plurilingua

Ils umans en Svizra na scrivan e na legian gia daditg betg pli mo en rumantsch, tudestg, talian e franzos, els fan quai er en bleras autras linguas. Per tegnair quint da questa nova realitad en la societad er en la «Collecziun ch en las scolas» avain nus integrà en il program 2022 il cudesch d'ina autura spagnola che viva en Svizra e scriva en spagnol. Per il roman «El bosque de silencio / Waldinneres» da Mónica Subietas avain nus organisà in inscunter en l'Alte Kantonschule d'Argovia. La sentupada tranter l'autura, la translatura Lisa Grüneisen e las scolaras ed ils scolars ha pussibilità l'Uffizi federal da cultura.

Perquai che talas vuschs plurilinguas enritgeschan la cuntrada litterara svizra, duai il project lavurar er en il futur cun cudeschs che n'èn betg scrits en ina lingua naziunala. L'idea è da resguardar linguas.

Vus chattais tut ils titels sin:

www.chstiftung.ch/ch-reihe

aller-retour: nova manadra dal program

La terza ediziun dal Festival per la translaziun e la litteratura aller-retour ha lieu ils 9 da mars 2024 a Friburg. Sco manadra dal program avain nus pudì engaschar la translatura da litteratura ed intermediatura da cultura Camille Logoz. Ella ha translata plirs romans dal tudestg en franzos ed enconuscha fitg bain la scena litterara svizra. Grazia a sia activitad da pli baud al Centre de traduction littéraire Lausanne ha ella blera experientscha cun organisar occurrenzas litteraras. Ella fa actualmain part da la suprastanza da la Federaziun Auturas ed Auturs da la Svizra e lavura regularmain per producziuns al Teater da Basilea ed al Théâtre de Vidy-Lausanne.

Ulteriuras infurmaziuns chattais Vus sin:

www.aller-retour.ch

ULTERIURAS ACTIVITADS

Monitoring dal federalissem

Dapi il 2005 fa la Fundaziun ch in [monitoring dal federalissem](#). Il 2022 ha ella publitgà il rapport dals onns 2017 fin 2021. Quel prenda sut la marella il federalissem en connex cun ils tschintg gronds temas actuals: la politica exteriura, la digitalisaziun, il clima, la sanadad e Covid-19. Ultra da quai analysescha el la collavuraziun dals chantuns tranter pèr e cun la Confederaziun, la participaziun dals chantuns a la procedura da decisiun sin plaun federal, l'execuziun dal dretg federal entras ils chantuns ed il transfer da cumpetenzas e da grevezzas en la perioda da rapport.

Institut per federalissem

La Fundaziun ch collavura dapi il 1983 cun l'[Institut per federalissem](#) (IF) che sustegna la Fundaziun ch tranter auter en connex cun il monitoring dal federalissem.

L'IF ha organisà sin iniziativa da la CdC in curs introductiv per novas commembras e novs commembers da las regenzas chantunalas. Il curs tracta dumondas da dretg public ed administrativ ch'èn d'impurtanza centrala per las autoritads executivas. En il focus stattan la collavuraziun interchantunala e la cooperaziun cun la Confederaziun sin stgalim guvernativ. La fasa da pilot dal project che ha cumenzà il 1. da schaner 2022 va dus onns. A las trais dietas organisadas il 2022 han fatg part 14 cusseglieras guvernativas e cussegliers guvernativs che han apprezia fitg questa purschida.

Ultra da quai ha l'IF concepì in seminari davart las basas dal federalissem svizzer che sa drizza a tut las personas interessadas en dumondas statalpoliticas. L'emprima ediziun da la scolaziun da trais dis, planisada per il schaner 2022, ha stuì vegnir spustada sin il matg 2023 pervi da la pandemia da Covid-19.

Seminari per commembras e commembers da la regenza

Il [seminari per commembras e commembers da la regenza](#) 2022 n'ha betg pudì vegnir realisà pervi da la situaziun pandemica. Suenten il 2021 è quai damai gia stada la segunda ediziun ch'il comité d'organisaziun ha stuì annullar. Ils temas previs fissan stadas las relaziuns tranter la Svizra e l'UE sco era la ventira e la sanadad en il mintgadi guvernamental. Els èn vegnids tractads en l'ediziun 2023 che ha pudì vegnir realisada il schaner 2023.

---

26 marcas postalas per ils 26 chantuns

Mintga chantun ha uss in'atgna marca postala. La nova artga da marcas «Mes chantun – nossa Svizra» sco simbol da la diversitad da noss pajais è in project cuminaivel da la CdC e da La Posta. 26 graficras e grafichers han illustrà las particularitads culturalas dals chantuns. La collecziun è vegnida cumpletta cun ina marca postala che represchenta la Chasa dals chantuns.

Il di avant la lantschada da la marca ils 25 da mars 2022 ha la publicitad pudì admirar il resultat da questa lavur sco prepremiera a chaschun d'in spectacul da tuns e glischs cun projecziun sin la fatschada da la Chasa federala.

«Igl è la summa da las particularitads che dat ina valur a l'entir», ha declerà il cusseglier guvernativ grischun e president da la CdC Christian Rathgeb a chaschun da questa occurrenza. Federalissem signifitgeschia creativitat, perquai ch'i gjaja adina era per ina concurrenza da las ideas.

Il CEO da La Posta, Roberto Cirillo, ha raquintà cun questa chaschun ch'ils chantuns pudevan antruras definir individualmain lur marcas postalas. Cun la fundaziun da la Posta il 1849 hajan ins alura fatg ina fin a quai.

L'entira collecziun da marcas pudais Vus scuvrir sin las paginas dal rapport annual.

Chasa dals chantuns averta

La Fundaziun ch ha manà en il decurs da l'onn differentas gruppas tras la Chasa dals chantuns. A chaschun da questas visitas ha ella infurmà davart la lavur da las conferenzas domiciliadas en chasa, las activitads da la Fundaziun ch sco era discutà dumondas en connex cun il federalissem svizzer. La stad per exempel ha ella beneventà ina delegaziun da var 50 personas dal Global Forum on Modern Direct Democracy. Suentar in lavuratori èn las participantas ed ils participants sa barattads cun il president da la regenza Beat Jans (BS), commember da la cumissiun directiva, e cun prof. dr. Eva Maria Belser (IF) davart il tema federalissem e la democrazia directa.

SCHONGLAR CUN PLEDS E LOCUIZUNS

Il 2022 è il servetsch linguistic vegnì separà dals servetschs centrals. L'unitad d'organisaziun è uss autonoma e suttamessa al manader da la Fundaziun ch ed al secretari general da la CdC.

Il servetsch linguistic è in element indispensabel da la communicaziun plurilingua per las cusseglieras guvernativas ed ils cusseglers guvernativs sco public principal. El contribuescha a la visibilitad da la Fundaziun ch e da la CdC e guida da promover las valurs dal federalissem.

Il servetsch linguistic (290%) consista da trais translaturas e d'in translatur da lingua franzosa che han translata 90 % dals texts da la CdC e da la Fundaziun ch dal tudestg en franzos e 40% da las incumbensas attribuidas da la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da finanzas, da la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da l'economia publica, da l'Associaziun svizra da las autoritads dal martgà da lavur e da la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da giustia e polizia. Ultra da quai coordinescha il servetsch linguistic las translaziuns en tudestg, talian, rumantsch ed englais che vegnan realisadas cun agid da translaturas e translatur externs. L'onn 2022 è vegnids translats en total circa 6'070'000 segns, quai è var 110'360 paginas.

En il servetsch linguistic schongleschan pliras personas cun pleds e locuziuns. Ellas lavuran cun meds d'agid per translatar e cun l'intelligenza artificziala. Las collavuraturas ed ils collavuratur persequiteschan en detagl ils svilups socials – sco la lingua inclusiva – e las transfurmaziuns tecnologicas (DeepL, ChatGPT ...). Ed adina puspè ston els far attenziun da betg sa perder en il labirint da la lingua tudestga e franzosa. Per far bunas translaziuns na pon els betg tscherner la via la pli simpla, e natiralmain ston els enconuscher fitg bain las reglas d'interpuncziun. I dovra tut en tut in bun sensori per las formulaziuns adattadas en la lingua d'arriv.

SERVETSCHS

La Chasa dals chantuns

Dapi sia avertura il 2008 maina la Fundaziun ch la [Chasa dals chantuns](#) ia Berna. Sco tetg cuminaivel da las conferenzas da las regenzas chantunals e dals directurs chantunals sco era d'ulterioras organisaziuns associadas u interchantunals è ella il center da competenza dals chantuns.

La Chasa dals chantuns unescha la savida da las conferenzas en in lieu e metta a disposiziun ad acturas ed ad acturs chantunals in'infrastructura da sedutas centrala. Quai simplifitgescha la collavuraziun e promova il dialog tranter ils chantuns e cun la Confederaziun, uschia ch'il federalissem vegn vivì a moda activa e rinforzà persistentamain. Ultra da la Fundaziun ch, la fittadina principala, han ils secretariats generals da differentas conferenzas da directuras e directurs e conferenzas professunalas lur sedia en la Chasa dals chantuns.

Organ directiv Chasa dals chantuns

Las conferenzas da directuras e directurs domiciliadas en la Chasa dals chantuns han mintgamai in sez en l'organ directiv. Quel s'occupa da las dumondas dal manaschi e da l'organisaziun en la Chasa dals chantuns. L'onn da rapport è l'organ directiv sa radunà per pliras sedutas. Ils temas principals èn stads la segirtad (concept da segirtad e d'urgenza, construcziun d'ina porta-sclusa), la gestiun e l'infrastructura da las stanzas da sedu-

ta, mesiras per spargnar energia e l'infrastructura d'informatica communabla (rait e plazz da lavur virtuals per l'IT) en la Chasa dals chantuns.

La cumissiun da gestiun da la Chasa dals chantuns

La cumissiun da gestiun ha danovamain organisà la participaziun a l'acziun «Bike to Work» per las collavuraturas ed ils collavuratur da l'entira chasa. Igl è era puspè stà pussaivel da realisar l'apero da stad en il liber per promover il spiert da cuminanza.

Las stanzas da seduta

L'onn da rapport èn las stanzas da seduta stadas occupadas in zichel dapli che l'onn precedent, cunquai ch'i vegnan uss organisadas puspè pli savens sedutas, conferenzas u dietas en la Chasa dals chantuns. Las collavuraturas ed ils collavuratur dal retschaviment han puspè organisà a moda professunala e fitg engaschada las differentas occurrenz, per las qualas èn involvidas savens era firmas da catering externas che furneschon las mangiativas per ils aperos u ils lunchs en pe.

Segirtad e mantegniment en la Chasa dals chantuns

Per proteger il personal en la Chasa dals chantuns ed er il grond dumber da participantas e participants da las occurrenz en chasa èsi indispensabel da lubir l'access mo a personas autorisadas. Per quest intent han ils chantuns decis da construir ina sclusa da personas. In biro d'architectura è vegnì incumbensà d'elavurar ina proposta, da far ils scleriments necessaris, da dumandar la lubientscha dals differents acturs e da realisar / accompagnar il project. Curt avant la fin

dal 2022 è la permissiun da construir stada avant maun.

La Chasa dals chantuns ha diversas mancanzas (energeticas). L'administraziun è danovamain vegnida incumbensada d'eliminar quellas. S'enter avair intervegni tar las proprietarias ed ils proprietaris è la sanaziun urgenta da las fanestras finalmain vegnida fixada en l'agenda. Er il sistem d'access extern e l'entira illuminaziun en la Chasa dals chantuns stuessan vegnir renovads il proxim temp. Questa dumonda è pendent tar l'administraziun.

Novas fittadinas

A partir dal favrer 2022 ha la Fundaziun ch surpiglià in ulteriur biro per il program «Premier Emploi»; davent dal mars 2022 ha l'Associaziun interchantunala per la protecziun da las lavurantas e dals lavurants affittà las localitads da biro ch'eran vidas dapi ch'il Center svizzer da servetschs per la furmaziun professiunala, cussegliaziun da professiun, da studi e da carriera è sortì da quellas la mesadad dal 2021. Medemamain a partir dal mars 2022 ha la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da giustia e polizia (CDCGP) affittà ulteriuras stanzas da biro per la Conferenza dals cumandants da las polizias chantunals da la Svizra (CCPCS). A partir dal settember 2022 ha la Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals da sanadad surpiglià anc ulteriuras stanzas da biro. Uschia èn dapi l'atun 2022 puspè tut las localitads da biro occupadas. L'affittaziun da surfatschas d'archiv resta vinavant difficila.

Informatica

Enfin la fin dal 2022 ha il servetsch d'informatica da la Fundaziun ch gestiunà mintgamai var 90 plazs da lavur, dapi la fin dal 2022 èn quai radund 100, cunquai che trais ulteriuras conferenzas èn sa decididas da retrair lur servetschs dad IT sur la Fundaziun ch (CDCGP, CCPCS e la Prevenziun svizra da la criminalitad PSC). La Conferenza da las directuras e dals directurs chantunals d'energia (CDEn) percenter retira dapi la primavera

2022 ses servetschs dad IT d'in auter purschider. Ultra dals servetschs dad IT per las singulas organisaziuns en la Chasa dals chantuns metta l'informatica a disposiziun la rait, il WLAN e la telefonia VoIP per l'entira chasa, s'occupa dals indrizzs electronics en las stanzas da seduta e garante-scha che tut funcziunia senza incaps. Per renovar l'entira infrastruttura da la rait en la Chasa dals chantuns ha la Fundaziun ch laschè far offertas e dà glisch verda per cumprar la hardware corrispondenta.

Ils plazs da lavur virtuals Citrix che vegnan administrads dad Abraxas han cuntanschì la fin da lur ciclus e ston perquai vegnir remplazzads. Ensemen cun in purschider da servetschs extern han ins evaluà ils basegns da la Chasa dals chantuns e decidì ina nova strategia per l'architettura IT. Quella vegn en il futur a sa basar sin ina cloud ed a tegnair quint meglier da la moda da lavurar mobila e dals basegns da segirtad. In ulteriur avantatg è ch'ella po vegnir administrada d'ordaifer. A medem temp han ins cumprà per la Fundaziun ch ed in'ulteriura conferenza en la Chasa dals chantuns in sistem digital per administrar las fatschentas («OneGov GEVER») e preparà sia configuraziun ed introducziun.

Per rinforzar il servetsch d'informatica che cumpigliava mo pli ina persuna spezialisada dapi ch'il Center svizzer da servetschs per la furmaziun professiunala, cussegliaziun da professiun, da studi e da carriera è sortì da la Chasa dals chantuns la mesadad dal 2021, ha la Fundaziun ch recrutà ina persuna dal fatg ch'è engaschada a temp parzial dapi il schaner 2023.

Servetschs da persunal e da finanzas

La partiziun da persunal e da finanzas furnescha servetschs en la contabilitad da las finanzas e da las pajas e per part er en l'administraziun dal persunal per la Fundaziun ch e per la CdC, ma era per 13 ulteriuras organisaziuns (CDF, CDE, CCPA / CTP, CDEn, CR MCP, CGFC, AUSL, CDAS, CDS, CPS, CDCA). Ella fa a moda professiunala las contabilitads (per part incl. traffic da pajaments e facturaziuns) ed era tut ils quints annuals.

«Mes chantun – nossa Svizra»

CUSSEGL DA FUNDAZIUN E CUMISSIUN DIRECTIVA

Cumposiziun

Il cussegl da fundaziun è l'organ suprem da la Fundaziun ch per la collavuraziun federala (Fundaziun ch). Da mintga chantun fa ina cussegliera governativa u in cusseglier guvernativ part dal cussegl. La cumissiun directiva prepara las fatschentas currentas. Tegnend quint da las differentas regiuns linguisticas sa cumpona ella d'almain set commembras e commembers dal cussegl da fundaziun.

Il cussegl da fundaziun elegia la presidenta u il president da la Fundaziun ch sco era las commembras ed ils commembers da la cumissiun directiva per ina durada d'uffizi da mintgamai dus onns. Il 2022 sa cumponiva la cumissiun directiva da las suandantas personas:

- cusseglier guvernativ Pascal Broulis (VD), president (fin ils 30-6-22)
- cussegliera governativa Florence Nater (NE), presidenta (a partir dal 1-7-22)
- cusseglier guvernativ Paul Winiker (LU), vicepresidente
- cusseglier guvernativ Christian Rathgeb (GR), president da la Conferenza da las regenzas chantunalas
- cusseglier guvernativ Manuele Bertoli (TI)
- cussegliera governativa Laura Bucher (SG)
- chanceliera chantunala Danielle Gagnaux-Morel (FR), represchentanta da la Conferenza dals chanceliers chantunals
- president da la regenza Beat Jans (BS)
- cusseglier guvernativ Pierre Alain Schnegg (BE)

Radunanza

La radunanza dal cussegl da fundaziun previsa per ils 5 da schaner 2022 ha gù lieu en scrit. Per sia segunda seduta da l'onn è il cussegl da fundaziun sa radunà ils 24 da zercladur 2022 a Berna. La cumissiun directiva è sa reunida ils 19 da matg ed ils 17 da november 2022.

SECRETARIAT

Fatgs da personal

Il 31 da december 2022 muntava l'effectiv dal personal da l'entira organisaziun a 35 collavuraturas e collavuraturs (inclus il secretariat general da la CdC) cun in pensum da lavur da totalmain 28,4 plazzas a temp cumplain. Quel cumpiglia era las duas plazzas da praticum en l'administraziun che la Fundaziun ch porscha mintgamai per persunas da la Svizra franzosa u dal Tessin che han gist terminà lur emprendissadi.

L'onn da rapport han las suandantas persunas dastgà festivar lur giubileum da lavur. Cordiala gratulaziun!

20 onns:

- Roland Krimm il 1-7-2022

10 onns:

- Daniel Bühler il 1-6-2022
- Rosmarie Bäumlér il 1-7-2022
- Pascale Prisset il 1-9-2022

5 onns:

- Coralie Menétrey il 20-06-2022
- Helene Leuenberger il 1-7-2022

La cumposiziun da la direcziun ils 31-12-2022:

- Roland Mayer: mainafatschenta e manader dal sector CdC/politica exteriura
- Thomas Minger: vicemainafatschenta e manader dal sector CdC/politica da l'intern
- Nicole Gysin: scheffa da la comunicaziun e vicemanadra dal sector CdC/politica da l'intern
- Philipp Schori: manader dal sector Fundaziun ch
- Andrea Heinimann: manadra dals servetschs centrals

La direcziun da la Fundaziun ch (da sanestra a dretga):
Thomas Minger, Nicole Gysin, Philipp Schori,
Roland Mayer ed Andrea Heinimann
©Felix Peter

Finanzas

En il rapport da gestiun 2022 vegn publictà il quint annual 2022. Tar las cifras publicgadas sa tracti d'ina resumaziun. Il rapport da revisiun sa basa sin il quint annual detaglià.

Quint da gudogn e perdita 2022

	Quint 2022	Preventiv 2022	Quint 2021
subvenziuns chantunalas	4'516'973	4'517'000	4'416'984
subvenziuns da seminari	192'741	257'400	-
retgavs prestaziuns da servetschs	188'510	206'000	204'805
contribuziun SECO	346'935	310'400	355'100
contribuziuns KID	161'461	163'000	164'950
contribuziuns TK	198'000	210'000	204'000
contribuziun project da scola	42'500	45'000	45'000
contribuziuns occurrenz	-	20'000	69'776
ulteriuras entradas e contribuziuns	210'253	446'750	130'373
RETGAV	5'857'372	6'175'550	5'590'988
custs da personal	3'826'878	3'905'600	3'837'104
mandats / onuraris / translaziuns	217'042	174'100	260'260
tschains da locaziun e custs access	735'233	761'000	660'691
occurrenz	178'554	197'500	12'503
administraziun	322'935	370'850	291'566
organs, cumissiuns	25'130	22'000	26'578
expensas da manaschi	1'478'893	1'525'450	1'251'597
post d'administraziun KID	161'461	163'000	164'950
projects Fundaziun ch	166'492	190'000	50'000
projects Collecziun ch	76'106	92'000	148'439
gruppas, organisaziuns CdC	36'497	68'000	33'589
projects CdC	128'069	-	33'099
conferenza tripartita	84'167	100'000	90'000
Eusalp Presidency	3'318	-	-
contribuziun Institut per federalissem	100'000	100'000	100'000
curs / contribuziuns participants da projects PE	86'227	101'000	119'024
repartiziun activitads spez. / projects	-150'000	-	-50'000
projects e contribuziuns	692'337	814'000	689'101
EXPENSAS	5'998'108	6'245'050	5'777'802
resultat da gestiun	-140'736	-69'500	-186'813
resultat finzial	-1'290	-4'470	-5'904
utilisaziun resultat CdC	137'177	11'300	41'087
RESULTAT ANNUAL	-4'850	-62'670	-151'630

Quint da gudogn e perdita 2022

Survista tenor secturs / projects

Tar las cifras publicgadas sa tracti d'ina preschentaziun scursanida.

Il rapport da revisiun sa referescha al quint annual cumplessiv.

	quint 2022		preventiv 2022	
	expensas	retgav	expensas	retgav
interpresa Fundaziun ch	971'256	966'354	1'226'600	1'199'030
ch seminar da regenza	192'741	192'741	259'500	257'400
interpresa Chasa dals chantuns	645'980	645'610	663'350	646'000
project «Premier Emploi»	346'935	346'935	325'700	310'400
project Collecziun ch	126'502	126'924	157'100	156'750
Conf. da las regenzas chantunals	3'716'390	3'716'390	3'617'300	3'617'300
surpli da las expensas		4'850		62'670
Total	5'999'803	5'999'803	6'249'550	6'249'550

Bilantscha

	31.12.2022	31.12.2021
Activas		
activas currentas	5'320'912	5'239'250
meds liquids	4'365'670	4'609'995
pretensiuns da furniziuns e prestaziuns	846'954	510'759
autras pretensiuns a curt termin	-	2'897
fond da renovaziuns Chasa dals chantuns	-	2'897
limitaziun dal quint activa	108'289	115'599
facultad d'investiziun	781	781
investiziun finanziaria	780	780
bains materials	1	1
Total activas	5'321'693	5'240'031
Passivas		
obligaziuns a curt termin	3'146'366	3'059'855
obligaziuns da furniziuns e prestaziuns	664'104	661'074
autras obligaziuns a curt termin	1'508'288	1'594'837
conto current CdC	1'214'347	1'351'524
conto current TK – cumpart CdC	55'615	55'067
conto current TK – cumpart confederaziun	50'410	49'862
conto current TK – cumpart citads / vischnancas	47'645	47'371
dabun manaschi Chasa dals chantuns	64'303	66'929
fond da renovaziun Chasa dals chantuns	75'762	-
monitoring banca da datas da fatschentas	207	24'082
limitaziun dal quint passiva	284'810	10'024
remessas a curt termin	689'163	793'920
agen chapital	2'175'327	2'180'177
Total passivas	5'321'693	5'240'031

Agiunta al quint annual 2022

Furma giuridica ed organisaziun

La Fundaziun ch per la collavuraziun federala è ina fundaziun en il senn d'art. 80 ss. CCS cun sedia a Berna. Tenor il document da fundaziun dals 9 da schaner 2019 èn installads conform als statuts ils suandants organs:

- **cussegl da fundaziun**
commembers: represchentantas e represchentants da las regenzas dals 26 chantuns
presidenta: Florence Nater (NE)
- **cumissiu directiva**
commembers: otg commembras e commembers da la fundaziun
presidenta: Florence Nater (NE)
- **post da revisiun**
Von Graffenenried AG Treuhand
- **secretariat**
mainafatschenta: Roland Mayer

Principis da la preschentaziun da la contabilitad e da la valitaziun

La contabilitad vegn fatga conform al Dretg d'obligaziuns svizzer.

Indicaziuns legalas tenor l'art. 959c al. 1 + 2 dal Dretg d'obligaziuns

	2022	2021
obligaziuns eventualas	naginas	naginas
limitaziun da la proprietad	nagina	nagina
obligaziuns da leasing	naginas	naginas
obligaziuns envers instituziuns da provediment	naginas	120.05
participaziuns essenzialas	naginas	naginas
liquidaziun netta da reservas da reacquisiziun e reservas zuppadas	nagina	nagina

Decleraziun davart plazzas cumplainas

En la media annuala n'occupain nus betg dapli che 250 plazzas cumplainas.

VON GRAFFENRIED
TREUHAND

Bericht der Revisionsstelle zur eingeschränkten Revision an den Stiftungsrat der ch Stiftung für eidgenössische Zusammenarbeit, Bern

Als Revisionsstelle haben wir die Jahresrechnung (Bilanz, Erfolgsrechnung und Anhang) der ch Stiftung für eidgenössische Zusammenarbeit für das am 31. Dezember 2022 abgeschlossene Geschäftsjahr geprüft.

Für die Jahresrechnung ist der Stiftungsrat verantwortlich, während unsere Aufgabe darin besteht, die Jahresrechnung zu prüfen. Wir bestätigen, dass wir die gesetzlichen Anforderungen hinsichtlich Zulassung und Unabhängigkeit erfüllen.

Unsere Revision erfolgte nach dem Schweizer Standard zur Eingeschränkten Revision. Danach ist diese Revision so zu planen und durchzuführen, dass wesentliche Fehlaussagen in der Jahresrechnung erkannt werden. Eine eingeschränkte Revision umfasst hauptsächlich Befragungen und analytische Prüfungshandlungen sowie den Umständen angemessene Detailprüfungen der beim geprüften Unternehmen vorhandenen Unterlagen. Dagegen sind Prüfungen der betrieblichen Abläufe und des internen Kontrollsystems sowie Befragungen und weitere Prüfungshandlungen zur Aufdeckung deliktischer Handlungen oder anderer Gesetzesverstösse nicht Bestandteil dieser Revision.

Bei unserer Revision sind wir nicht auf Sachverhalte gestossen, aus denen wir schliessen müssten, dass die Jahresrechnung nicht dem Gesetz und der Stiftungsurkunde entspricht.

Bern, 12. April 2023 ris/stn

Von Graffenried AG Treuhand

Michel Zumwald
dipl. Wirtschaftsprüfer
Zugelassener Revisionsexperte

Stephan Richard
dipl. Wirtschaftsprüfer
Zugelassener Revisionsexperte
Leitender Revisor

Beilage:

Jahresrechnung (Bilanz mit einer Bilanzsumme von CHF 5'321'693.28, Erfolgsrechnung mit einem Jahresverlust von CHF 4'849.53 und Anhang)

Von Graffenried AG Treuhand
Waaghausgasse 1, Postfach, CH-3001 Bern, Tel. +41 31 320 56 11

**Editura:
Fundaziun ch
per la collavuraziun
federala**

Chasa dals chantuns
Speichergasse 6
Chascha postala
CH-3001 Berna
Tel +41 32 320 16 16
info@chstiftung.ch
www.chstiftung.ch

Impressum

Layout: Terminal8, Design & Web, Berna
www.terminal8.ch

Illustraziuns

Marcas postalas: La Posta / CdC

Approvaziun dal rapport annual

Il cussegl da fundaziun ha approvà il rapport annual a chaschun da sia seduta dals 23 da zercladur 2023.